

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Αθήνα, 17 Δεκεμβρίου 2013

Θέμα: **Ενδιάμεση Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική 2013**

Υποβλήθηκε σήμερα στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων και το Υπουργικό Συμβούλιο η Ενδιάμεση Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική 2013, σύμφωνα με όσα προβλέπει το Καταστατικό της.

Η Τράπεζα της Ελλάδος στην προηγούμενη Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής, το Μάιο του 2013, είχε εκτιμήσει, με βάση τις υφιστάμενες τότε ενδείξεις, ότι η οικονομία είχε εισέλθει σε τροχιά σταθεροποίησης.

Επιβράδυνση της ύφεσης το 2013, η οικονομία σε τροχιά σταθεροποίησης

Σήμερα οι ενδείξεις αυτές έχουν ισχυροποιηθεί και είναι βάσιμο να προβλεφθεί ότι τον επόμενο χρόνο θα τερματιστεί η ύφεση και η οικονομία θα αρχίσει να ανακάμπτει.

Οι ευνοϊκότερες συνθήκες που διαμορφώνονται βασίζονται στα ακόλουθα:

— Η δημοσιονομική προσαρμογή, που εφαρμόζεται για τέταρτο χρόνο, έχει σημειώσει εντυπωσιακή πρόοδο και αναμένεται η **καταγραφή πρωτογενούς πλεονάσματος** το 2013 μετά από μία μακρά περίοδο μεγάλων ελλειμμάτων.

— Το **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών θα παρουσιάσει για πρώτη φορά πλεόνασμα** το 2013. Η εξέλιξη οφείλεται μεν και στη μείωση των εισαγωγών, υπήρξε όμως παράλληλα σημαντική ανάκαμψη των εισπράξεων από τουριστικές υπηρεσίες και άνοδος των εσόδων από εξαγωγές αγαθών.

— Το 2013 ο **ρυθμός της ύφεσης εκτιμάται ότι θα περιοριστεί** (σε 4% περίπου) σε σύγκριση τόσο με το 2012 όσο και με την πρόβλεψη στις αρχές του τρέχοντος έτους.

— Έχουν βελτιωθεί στο εσωτερικό και στο εξωτερικό οι προσδοκίες και **εμπεδώνεται σταδιακά η εμπιστοσύνη**. Οι ευνοϊκές εξελίξεις άρχισαν να διαφαίνονται και στην πραγματική οικονομία.

— Το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων σημείωσε πρόοδο μετά από σημαντικές καθυστερήσεις τα προηγούμενα χρόνια.

— Οι τιμές ανταποκρίνονται πλέον στον περιορισμό της ζήτησης και του κόστους εργασίας και η εξέλιξη αυτή οδηγεί σε βελτίωση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος.

— Η αναδιάρθρωση της οικονομίας από την πλευρά της προσφοράς προχωρεί με αργούς ρυθμούς. Είναι ωστόσο ενθαρρυντικό ότι οι εξελίξεις στις σχετικές τιμές δημιουργούν κίνητρα για τη μετακίνηση πόρων από την παραγωγή μη διεθνώς εμπορεύσιμων προς την παραγωγή διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών, όπου η παραγωγικότητα είναι πολύ υψηλότερη. Η τάση αυτή, αν συνεχιστεί και ενταθεί, θα οδηγήσει μεσοπρόθεσμα σε αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας, σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και σε δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, δηλαδή σε διατηρήσιμη ανάπτυξη.

— Ολοκληρώθηκε η ανακεφαλαιοποίηση των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλαξε ριζικά η διάρθρωση του τραπεζικού τομέα με τη δημιουργία ανθεκτικότερων τραπεζών που είναι σε θέση να εκμεταλλευθούν οικονομίες κλίμακας. Η αναδιάρθρωση και ανασυγκρότηση του τραπεζικού συστήματος πραγματοποιήθηκε απολύτως ομαλά χωρίς κανέναν αποταμιευτή να υποστεί απομείωση των καταθέσεών του, δηλαδή χωρίς να διαταραχθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Τα μακροοικονομικά δεδομένα στηρίζουν την πρόβλεψη ανάκαμψης το 2014

Τα παραπάνω συγκλίνουν στην πρόβλεψη ότι το 2014 θα είναι το πρώτο έτος θετικών ρυθμών μεταβολής του ΑΕΠ, μετά από μια εξαετία ύφεσης. Η ανάκαμψη θα στηριχθεί:

α) στην επιβράδυνση της πτώσης της κατανάλωσης, καθώς προβλέπεται ότι θα ανακοπεί η μείωση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος,

β) στη θετική συμβολή της εξωτερικής ζήτησης, που θα ενισχυθεί από τις εξαγωγές αγαθών και τουριστικών υπηρεσιών,

γ) στη μικρή άνοδο των επιχειρηματικών επενδύσεων σε κατασκευές, πλην των κατοικιών, όπως προκύπτει από τη σχετική βελτίωση των δεικτών επενδυτικής ζήτησης,

δ) στην ταχύτερη αξιοποίηση κοινοτικών κονδυλίων και πόρων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για τη χρηματοδότηση αφενός των επενδύσεων στις υποδομές και αφετέρου των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και

ε) στην επιτάχυνση των ιδιωτικοποιήσεων.

Η ανάκαμψη θα επηρεάσει θετικά την απασχόληση, ενώ το μέσο ετήσιο επίπεδο της ανεργίας του 2014 αναμένεται να υποχωρήσει.

Ευνοϊκότερες και οι διεθνείς συνθήκες

Οι εξελίξεις στην παγκόσμια και ιδιαίτερα στην ευρωπαϊκή οικονομία, όπως καταγράφονται στα τέλη του 2013, διαμορφώνουν ένα περιβάλλον που θα μπορούσε να υποβοηθήσει την ανάκαμψη και της ελληνικής οικονομίας. Στη ζώνη του ευρώ η οικονομία, μετά από έξι

συνεχή τρίμηνα υποχώρησης, καταγράφει θετικούς ρυθμούς το β' και γ' τρίμηνο του 2013, ενώ το 2014 ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να διαμορφωθεί στο 1% από -0,4% το 2013 και ο πληθωρισμός να διατηρηθεί σε χαμηλά επίπεδα.

Σε θεσμικό επίπεδο, υπήρξαν το 2013 σημαντικά βήματα προς τη δημιουργία της τραπεζικής ένωσης στη ζώνη του ευρώ, όπως:

— Η νομοθέτηση της ίδρυσης του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, ο οποίος θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία το Νοέμβριο του 2014. Η ενεργοποίηση του μηχανισμού σημαίνει ότι από τα τέλη του 2014 η ΕΚΤ θα αρχίσει να ασκεί καθήκοντα τραπεζικής εποπτείας.

— Η συμφωνία επί της Οδηγίας “για τη Θέσπιση Πλαισίου για την Εξυγίανση Πιστωτικών Ιδρυμάτων και Επιχειρήσεων Επενδύσεων”, καθώς και οι διαβουλεύσεις για τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης.

Τέλος, θετική συμβολή αναμένεται ότι θα έχει και η νομισματική πολιτική, η οποία μετά και την πρόσφατη μείωση των βασικών επιτοκίων από την ΕΚΤ καθίσταται ακόμη περισσότερο διευκολυντική.

Αβεβαιότητες και κίνδυνοι εξακολουθούν να υπάρχουν

Η επαλήθευση, ωστόσο, των θετικών προοπτικών για το 2014 που αναφέρονται παραπάνω, αλλά και η πορεία της οικονομίας στο μέλλον υπόκεινται ακόμη σε ισχυρές αβεβαιότητες.

Σημαντικό πρόβλημα δημιουργείται από το πολιτικό κλίμα, το οποίο παρουσιάζει στοιχεία πόλωσης και αντιπαράθεσεων, σε μια περίοδο μάλιστα που απαιτείται το αντίθετο: **η σύμπλευση κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων σε μια εθνική πολιτική για την έξοδο από την κρίση και για την ανάπτυξη**. Είναι συνεπώς βάσιμο να δημιουργούνται ανησυχίες ότι το 2014, έτος εκλογικών αναμετρήσεων για το Ευρωκοινοβούλιο και την τοπική αυτοδιοίκηση, η πολιτική αντιπαράθεση μπορεί να οξυνθεί περαιτέρω, η πόλωση να κορυφωθεί και ο συγκερασμός απόψεων, που είναι προϋπόθεση για μια εθνική πολιτική, να γίνει ακόμη δυσχερέστερος. Αν συμβεί αυτό, η αβεβαιότητα θα ενταθεί και θα αποδυναμωθούν τα στοιχεία που στηρίζουν σήμερα θετικές προβλέψεις για το 2014. Μέσα σ' αυτό το κλίμα έχει καθοριστική σημασία, στην παρούσα φάση, **να παραμείνει η οικονομική πολιτική προσηλωμένη στην πραγματοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων**.

Εξάλλου, για να παγιωθεί οριστικά η εμπιστοσύνη και για να δοθεί ώθηση στην ανάκαμψη, πρέπει να ολοκληρωθούν επιτυχώς οι επικείμενες διαπραγματεύσεις με τους εταίρους για τη διευθέτηση του θέματος του δημόσιου χρέους, με βάση την απόφαση του Eurogroup της 26ης και 27ης Νοεμβρίου 2012.

Η οικονομική πολιτική να αξιοποιήσει τις αντικειμενικές δυνατότητες που υπάρχουν

Όπως αναλύεται στην Έκθεση, υπάρχουν οι αντικειμενικές δυνατότητες να τερματιστεί η παρατεταμένη ύφεση. Προϋπόθεση ωστόσο για να επαληθευθούν οι θετικές προσδοκίες είναι ότι η οικονομική πολιτική θα αξιοποιήσει αυτές τις δυνατότητες κατ' αρχάς για να στηρίξει την ανάκαμψη το 2014 και για να δημιουργήσει τις βάσεις ταχύτερης και διατηρήσιμης ανάπτυξης στο άμεσο μέλλον.

Για να συμβεί αυτό, η οικονομική πολιτική πρέπει:

— να συνεχίσει απαρέγκλιτα το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, να επιτύχει τους στόχους που έχουν τεθεί και να εξασφαλίσει βιώσιμα και διευρυνόμενα πρωτογενή πλεονάσματα

— να επιταχύνει με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις τις διαδικασίες αναδιάρθρωσης της οικονομίας με στόχο τη μεταφορά επενδυτικών πόρων και θέσεων εργασίας προς τομείς διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών, την αλλαγή δηλαδή του αναπτυξιακού προτύπου.

Μεγάλη πρόοδος της δημοσιονομικής προσαρμογής

Το 2013 είναι σταθμός για τη δημοσιονομική προσαρμογή, καθώς είναι εφικτή η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης για πρώτη φορά μετά το 2002. Λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της συνεχιζόμενης, αν και σταδιακά αποκλιμακούμενης, ύφεσης, το διαρθρωτικό πρωτογενές αποτέλεσμα εκτιμάται από την Τράπεζα της Ελλάδος ότι θα έχει βελτιωθεί κατά 18,6 εκατοστιαίες μονάδες του δυνητικού ΑΕΠ την περίοδο 2010-2013, με συνέπεια να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους περίπου 4% του δυνητικού ΑΕΠ στο τέλος του 2013. Η βελτίωση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική και χαρακτηρίζεται ως μια από τις μεγαλύτερες που έχουν επιτευχθεί διεθνώς στον τομέα της δημοσιονομικής προσαρμογής.

Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι η δημοσιονομική προσαρμογή βασίστηκε σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι έπρεπε σε αύξηση της φορολογίας, η οποία οδήγησε σε σημαντική επιβάρυνση των φορολογουμένων και σε μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος. Η Τράπεζα της Ελλάδος είχε εξ αρχής υποστηρίξει ότι η δημοσιονομική προσαρμογή θα έπρεπε να επικεντρωθεί στη μείωση των δαπανών και να επιδιώξει αύξηση των εσόδων με διεύρυνση της φορολογικής βάσης και περιορισμό της φοροδιαφυγής.

Η προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης θα πρέπει να συνεχιστεί με αποφασιστικότητα και το 2014. Αυτό θα οδηγήσει σε βελτίωση της εμπιστοσύνης στις προοπτικές της οικονομίας, στη σταθεροποίηση αρχικά και μετέπειτα στη σταδιακή αποκλιμάκωση του λόγου δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ. Εξάλλου, η ανάκαμψη της οικονομίας αναμένεται να βοηθήσει σημαντικά στην επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων και γενικότερα να διευκολύνει τη βιώσιμη δημοσιονομική προσαρμογή.

Να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των ήδη φορολογουμένων

Απαραίτητη όμως προϋπόθεση για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων είναι η περαιτέρω διεύρυνση της φορολογικής βάσης, η οποία θα πρέπει να προέλθει κυρίως από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και όχι την επιβολή νέων φόρων ή τη συνεχή αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των ήδη φορολογουμένων. Η βελτίωση της φορολογικής διοίκησης και του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, με τη δημιουργία και ενδυνάμωση της ανεξάρτητης Γενικής Γραμματείας Εσόδων, είναι αποφασιστικής σημασίας για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την εδραίωση ενός κλίματος κοινωνικής δικαιοσύνης, όπου όλοι θα συμμετέχουν ανάλογα με τη φοροδοτική τους ικανότητα στην προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης. **Αν υπάρξει πρόοδος προς αυτή την κατεύθυνση, διευρύνονται οι δυνατότητες να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση των ήδη φορολογουμένων που έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.**

Να ενταθεί η προσπάθεια για τον εξορθολογισμό του δημόσιου τομέα

Πρόοδος έχει σημειωθεί και στον εξορθολογισμό του δημόσιου τομέα. Σε σχέση ωστόσο με την πορεία της δημοσιονομικής προσαρμογής η πρόοδος είναι πολύ βραδύτερη και εκκρεμούν σημαντικές μεταρρυθμίσεις που αφορούν την ορθολογική λειτουργία του κράτους. Γι' αυτό και επιβάλλεται **τώρα ένταση των προσπαθειών για την αναδιάρθρωση και εξυγίανση του δημόσιου τομέα**. Σημαντικές προτεραιότητες είναι:

— **Οι καταργήσεις και συγχωνεύσεις δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων**, καθώς και η επιτάχυνση της διοικητικής μεταρρύθμισης με στόχο την εξοικονόμηση δαπανών και την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

— **Ο καλύτερος έλεγχος των δαπανών του ΕΟΠΥΥ και των ασφαλιστικών ταμείων** με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος.

— **Η αναμόρφωση και ο εκσυγχρονισμός του δικαστικού συστήματος** για την ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης.

— **Η βελτίωση της φορολογικής διοίκησης και του φοροεισπρακτικού μηχανισμού** για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής και την εδραίωση ενός κλίματος κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ιδιαίτερη έμφαση απαιτείται, τέλος, στην **επιτάχυνση της διαδικασίας των αποκρατικοποιήσεων**, προκειμένου να καλυφθούν οι αποκλίσεις του 2013 και να τονωθεί το επιχειρηματικό κλίμα, γεγονός που θα συμβάλει στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Ένα νέο τραπεζικό τοπίο μετά την ανακεφαλαιοποίηση

Ιδιαίτερα σημαντικές ήταν τους προηγούμενους μήνες οι εξελίξεις στο τραπεζικό σύστημα. Η ανακεφαλαιοποίηση και η αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος οδήγησε σε ένα νέο τοπίο με λιγότερες σε αριθμό και ισχυρότερες τράπεζες, οι οποίες μεσοπρόθεσμα θα έχουν ενισχυμένη δυνατότητα χορήγησης πιστώσεων στην οικονομία. Και τούτο παρά το γεγονός ότι στις αρχές του χρόνου η κρίση στην Κύπρο αναζωπύρωσε ανησυχίες και αβεβαιότητες για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και την οικονομία γενικότερα. Οι κίνδυνοι, που ήταν όντως εξαιρετικά μεγάλοι, αποτράπηκαν μετά την ταχεία, συντονισμένη και αποτελεσματική παρέμβαση της Κυβέρνησης και της Τράπεζας της Ελλάδος.

Βραχυχρόνια προσκόμματα στην πιστωτική επέκταση

Βραχυχρόνια, οι χορηγήσεις νέων δανείων παραμένουν πολύ περιορισμένες καθώς υπάρχουν ακόμη πολλοί παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στην πιστοδοτική ικανότητα των τραπεζών. Ένας από τους πιο σημαντικούς είναι η **συσσώρευση δανείων σε καθυστέρηση**, η οποία αποθαρρύνει τη χορήγηση νέων πιστώσεων και αποστερεί τις τράπεζες από τους πόρους που αντιπροσωπεύουν τα χρεολύσια, τους οποίους θα ήταν δυνατόν να διοχετεύσουν σε νέα δάνεια. Τα δάνεια σε καθυστέρηση εξάλλου δημιουργούν το ενδεχόμενο μελλοντικών απομειώσεων της κεφαλαιακής βάσης των τραπεζών και συντηρούν την ανάγκη δέσμευσης κεφαλαίων για σχηματισμό υψηλών προβλέψεων.

Ταυτόχρονα, η ζήτηση χρηματοδότησης παραμένει αδύναμη, καθώς η επενδυτική δραστηριότητα έχει μειωθεί, η υψηλή ανεργία, οι μειώσεις μισθών και η πτωτική τάση των

τιμών των ακινήτων αποθαρρύνουν τη ζήτηση δανείων εκ μέρους των νοικοκυριών και το κόστος δανεισμού παραμένει υψηλό.

Για την εξομάλυνση της πιστωτικής επέκτασης

α) Βελτίωση του κλίματος

Η υπό εξέλιξη βελτίωση των μακροοικονομικών συνθηκών και του μικροοικονομικού περιβάλλοντος και η ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς τη χώρα και το τραπεζικό της σύστημα αναμένεται να συνοδευθούν από εξομάλυνση της πιστωτικής επέκτασης μεσοπρόθεσμα, καθώς: Θα επιτρέψουν τη σταδιακή ανάκτηση της πρόσβασης των ελληνικών τραπεζών στη διεθνή διατραπεζική αγορά. Θα βοηθήσουν την επανάκαμψη των καταθέσεων και θα δημιουργήσουν ζήτηση πιστώσεων και θα συμβάλουν σε υποχώρηση του πιστωτικού κινδύνου.

β) Πρωτοβουλίες των τραπεζών για τη διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων

Σημαντική συμβολή στη βελτίωση των συνθηκών προσφοράς πιστώσεων αναμένεται ότι θα έχει και η αποτελεσματική **διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων και η πρόνοια για την αποφυγή δημιουργίας νέων. Στο πλαίσιο αυτό, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης στις μέχρι σήμερα ακολουθούμενες πολιτικές των τραπεζών.**

Για την αποτελεσματική διαχείριση του χαρτοφυλακίου δανείων τους, οι τράπεζες υπέβαλαν στην Τράπεζα της Ελλάδος τη στρατηγική τους, ώστε να αξιολογηθούν από κοινού εναλλακτικοί τρόποι χειρισμού των εν λόγω στοιχείων και να εξευρεθεί η πλέον βιώσιμη λύση, σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Ήδη οι τράπεζες, επωφελούμενες και από τις συγχωνεύσεις, έχουν αρχίσει να υλοποιούν έναν πιο επιτελικό τρόπο διαχείρισης των προβληματικών δανείων. Παράλληλα, αναφορικά με τη διαχείριση των προβληματικών δανείων των υπό εκκαθάριση τραπεζών, έχει ήδη συσταθεί και λειτουργεί ανεξάρτητη ειδική επιτροπή, ώστε η διαχείριση και αυτών των δανείων να γίνεται με συντονισμένο και ομοιόμορφο τρόπο.

Χρηματοδότηση και οικονομική ανάκαμψη

Η προβλεπόμενη ανάκαμψη της οικονομίας θα πρέπει να στηριχθεί σε επιχειρηματικές επενδύσεις που εστιάζονται σε εξωστρεφείς παραγωγικούς κλάδους. Όσο όμως οι αποταμιεύσεις των νοικοκυριών παραμένουν αρνητικές, πιέζοντας την καταθετική βάση του τραπεζικού συστήματος, η ικανότητα των τραπεζών να χρηματοδοτήσουν αυτές τις επενδύσεις θα είναι περιορισμένη, τουλάχιστον βραχυχρόνια και παρά την αναμενόμενη βελτίωση που αναφέρεται παραπάνω. Κατά συνέπεια, για να στηριχθεί η οικονομική ανάκαμψη, η ροή δανειακών κεφαλαίων μέσω των τραπεζών προς την πραγματική οικονομία θα πρέπει βραχυπρόθεσμα να συμπληρωθεί με εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης, όπως είναι οι εξής:

Εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης

Πρώτον, δανεισμός από τις **αγορές εταιρικών ομολόγων**. Η αναθεώρηση του νομικού πλαισίου που διέπει τα ομολογιακά δάνεια στην Ελλάδα θα μπορούσε να δώσει ώθηση στη δημιουργία μιας εγχώριας αγοράς εταιρικών ομολόγων για μικρότερες εταιρίες με περιορισμένη πρόσβαση στις διεθνείς αγορές.

Δεύτερον, **αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου**. Καθώς η εμπιστοσύνη των επενδυτών στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας θα ενισχύεται, οι εγχώριες εταιρίες θα αποκτούν μεγαλύτερη πρόσβαση στις αγορές για χρηματοδότηση.

Τρίτον, πόροι από τα **Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ**. Την περίοδο 2000-2008, οι ελληνικές επιχειρήσεις απορρόφησαν πόρους της τάξεως του 1,6% του ΑΕΠ ετησίως για χρηματοδότηση επενδύσεων. Το 2013, οι πόροι από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ υπολογίζονται σε 4,2 δισεκ. ευρώ (2,3% του ΑΕΠ).

Τέταρτον, πόροι από την **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)**. Το 2013-14, η ΕΤΕπ προβλέπεται να συγχρηματοδοτήσει μέσω εμπορικών τραπεζών δάνεια προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις ύψους 1,4 δισεκ. ευρώ. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των εμπορικών τραπεζών, έως το τέλος του έτους θα έχουν χορηγηθεί δάνεια συνολικού ύψους 635 εκατ. ευρώ προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις και μέσα στο 2014 υπολογίζεται ότι θα δοθούν και τα υπόλοιπα 805 εκατ. ευρώ.

Συνολικά, οι πόροι από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ, τις αγορές ομολόγων, το χρηματιστήριο και την ΕΤΕπ μπορούν να καλύψουν σημαντικό μέρος του χρηματοδοτικού κενού της οικονομίας. Μέρος αυτής της χρηματοδότησης θα δίνεται μέσω των τραπεζών (πόροι του ΕΣΠΑ και της ΕΤΕπ) και θα στηρίξει τον τραπεζικό δανεισμό, ιδιαίτερα προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι ξένες άμεσες επενδύσεις θα λειτουργήσουν ως επιπρόσθετη πηγή χρηματοδότησης.

Η επόμενη μέρα του τραπεζικού συστήματος και ο ρόλος του στην αναδιάρθρωση της οικονομίας

Το επόμενο κρίσιμο βήμα για το τραπεζικό σύστημα είναι ο σχεδιασμός ενός μακροχρόνια βιώσιμου επιχειρηματικού υποδείγματος. Είναι προφανές ότι κάθε τράπεζα ξεκινά από διαφορετική αφετηρία. Ωστόσο, οι βασικοί άξονες του σχεδιασμού πρέπει να είναι κοινοί και να επικεντρώνονται: στον εξορθολογισμό του κόστους λειτουργίας και γενικότερα στην εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου μέσω οργανικής κερδοφορίας, στην απεμπλοκή από μη αμιγώς τραπεζικές εργασίες, στον επανασχεδιασμό των δραστηριοτήτων στο εξωτερικό, στην ενεργό διαχείριση των προβληματικών στοιχείων ενεργητικού και στην ορθή τιμολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Με βάση τα ανωτέρω, θα ενισχυθεί ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος στον επαναπροσδιορισμό και τη στήριξη του **νέου αναπτυξιακού προτύπου της οικονομίας**. Η στήριξη αυτού του προτύπου προϋποθέτει ένα νέο πλαίσιο παροχής πιστώσεων και διαχείρισης κινδύνων, ώστε να αποφευχθούν οι τάσεις που παρατηρήθηκαν κατά την προηγούμενη δεκαετία, όταν ένα μεγάλο μέρος των πιστώσεων κατευθύνθηκε προς επενδύσεις σε κατοικίες και κατανάλωση. Αυτό συνεπάγεται ότι οι **νέες πιστώσεις θα πρέπει να κατευθύνονται σε δυναμικές επιχειρήσεις με υψηλό βαθμό εξωστρέφειας και προοπτικές ανάπτυξης** (π.χ. επιχειρήσεις στους κλάδους των υποδομών, τροφίμων, ενέργειας, τεχνολογίας, υγείας, τουρισμού). Με βάση αυτή τη στόχευση, θα πρέπει να επιδιώκεται και η ενδυνάμωση των επιχειρήσεων μέσω συνενώσεων και μάλιστα, όπου είναι εφικτό, και με στήριξη από τις εμπλεκόμενες τράπεζες.

Διαγνωστική μελέτη στα δανειακά χαρτοφυλάκια των τραπεζών

Η Τράπεζα της Ελλάδος ανέθεσε τον Ιούλιο του 2013, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις και τις δεσμεύσεις που απορρέουν από το Μνημόνιο και κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας, στη

διεθνώς αναγνωρισμένη συμβουλευτική εταιρία BlackRock Solutions τη διεξαγωγή διαγνωστικής μελέτης στα δανειακά χαρτοφυλάκια των τραπεζών. Τα αποτελέσματα της διαγνωστικής μελέτης, σε συνδυασμό με τα σχέδια αναδιάρθρωσης που έχουν υποβάλει οι τράπεζες, θα ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test), η οποία έχει ξεκινήσει και θα ολοκληρωθεί σύντομα. Υπενθυμίζεται ότι, σε περίπτωση που θα απαιτηθεί κεφαλαιακή ενίσχυση βάσει των αποτελεσμάτων της άσκησης, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας διαθέτει ήδη ένα ικανοποιητικό απόθεμα μεγαλύτερο των 8 δισεκ. ευρώ. Παράλληλα, έχει ζητηθεί από τις τράπεζες η υποβολή σχεδίων χρηματοδότησης (funding plans) σε τριμηνιαία βάση, τα οποία θα αξιολογούνται για την επάρκειά τους από την Τράπεζα της Ελλάδος. Μέσω των σχεδίων αυτών, οι τράπεζες περιγράφουν τις ενέργειές τους προκειμένου να διευρύνουν τις πηγές από τις οποίες αντλούν ρευστότητα, ώστε σταδιακά να απεξαρτηθούν από τη χρηματοδότηση του Ευρωσυστήματος.

Η ανάκαμψη απαιτεί συνέχιση και ένταση της προσπάθειας

Το 2013 συμπληρώνεται ο τέταρτος χρόνος της προσπάθειας για την αποτροπή ανοικτής κρίσης στην ελληνική οικονομία και για τη δημιουργία συνθηκών που θα επιτρέψουν την επανέναρχη της αναπτυξιακής διαδικασίας. Στα χρόνια αυτά η ύφεση ήταν βαθιά και το κόστος που κατέβαλαν οι πολίτες ιδιαίτερα υψηλό. Σήμερα όμως υπάρχει η δυνατότητα να ανακοπεί η πτωτική πορεία, καθώς, παρά τις καθυστερήσεις και τις αστοχίες, έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές αλλαγές: Εξαλείφθηκαν τα διδύμα ελλείμματα, το δημοσιονομικό και το εξωτερικό, ανακτήθηκαν οι απώλειες ανταγωνιστικότητας κόστους, αντιμετωπίστηκαν τα μεγάλα κενά του ασφαλιστικού συστήματος, ανασυντάχθηκε επιτυχώς το τραπεζικό σύστημα και αποκαταστάθηκε η εμπιστοσύνη.

Η προσπάθεια ωστόσο δεν έχει ολοκληρωθεί και η σταθεροποίηση που καταγράφεται είναι ακόμη εύθραυστη. Είναι εθνική ανάγκη να διαφυλαχθούν όσα έχουν επιτευχθεί με τόσο μεγάλο κόστος, να αποτραπούν οπισθοδρομήσεις και να καλυφθεί η απόσταση που απομένει για να εμπρωθούν οι αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας.